

Προϊστορική Αρχαιομεταλλουργία στη Μεσόγειο

Τα τελευταία χρόνια έχει αναθερμανθεί το ερευνητικό ενδιαφέρον για μελέτες της προϊστορικής μεταλλείας στη Μεσόγειο, με την πρωτοβουλία Ιταλικών επιστημονικών ιδρυμάτων (Istituto Technologico Applicato ai Beni Culturali, Istituto Universitario Napoli κ.ά.) και τη συμμετοχή ερευνητών από την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Κύπρο και το Μαρόκο. Ο αιγιακόσ χώρος, εκτός από την καιρία γεωγραφική θέση του, έχει να επιδείξει μοναδική σημασία προϊστορικές θέσεις που σχετίζονται με την επιτόπια παραγωγή και διακίνηση των μετάλλων, ήδη από την πρώιμη Χαλκοκρατία. Η ομάδα μελέτης αρχαίων μετάλλων του Εργαστηρίου Αρχαιομετρίας στο "Δημόκριτο" που, σε συνεργασία με την Αρχαιολογική Υπηρεσία, μελετά τις πιο ενδιαφέρουσες θέσεις του Αιγαίου, ανταποκριθείτε πρόσφατα στην Ιταλική πρωτοβουλία και συμμετέχει ο' ένα δικτύου ιδρυμάτων από τις προαναφερθείσες χώρες, με σκοπό την καλύτερη μελέτη της αρχαίας μεταλλουργικής και μεταλλουργικής κληρονομιάς μας και τη συγκριτική με άλλες περιοχές στο Μεσογειακό χώρο. Στις αρχές του προερχόμενου Μαΐου ερευνητές για τα αρχαία μέταλλα πρόκειται να συζητήσουν στο Ασπύνη της Αγύπτιου τις προοπτικές ενός μεγάλου παμμεσογειακού προγράμματος Αρχαιομεταλλουργίας, μέσω του οποίου θα καταγραφεί με λεπτομέρεια η σύγχρονη γνώση που έχει αποκτηθεί τα τελευταία χρόνια σ' αυτόν τον πολύ σημαντικό για τη χώρας τομέα έρευνας.

Έρευνα για τη συντήρηση μνημείων: Ευρωπαϊκό Συνέδριο

Αφιερωμένο στα συμβατά υλικά για τη συντήρηση μνημείων ήταν το ευρωπαϊκό συνέδριο Cotacore που έγινε με υποστήριξη του προγράμματος Raphael στο Ε.Μ.Π. (Αθήνα), στις 15-16.12.2000. Η ανακοίνωση του συνεδρίου από Έλληνες και ξένους ειδικούς, παρουσιάστηκε σε τρεις θεματικές ενότητες: α. Αντιβιοβική προστασία μνημείων, συμβατά υλικά και επεμβάσεις συντήρησης β. Συμβατά υλικά και επεμβάσεις συντήρησης ιστορικών αρχιτεκτονικών επιφανειών και γ. Συμβατά υλικά και επεμβάσεις συντήρησης ιστορικών τοιχοποιιών. Σε συζήτηση στρουγγυλή τράπεζα εξετάστηκε το θέμα "Εμπειρίες και προοπτικές από τη χρήση υλικών συντήρησης και αποκατάστασης ιστορικών μνημείων". Προδιαγραφές για συμβατά υλικά. Οργανωτές της σημαντικής επιστημονικής συνάντησης ήταν το Ε.Μ.Π. και ο Σύλλογος Πολιτικών Μηχανικών της Ελλάδος, όμως το Συνέδριο βασίστηκε ουσιαστικά στη μερίδα της Τόνιας Μοροπούλου, αναπλ. Καθηγήτριας στο Τμ. Χημικών Μηχανικών Ε.Μ.Π., Πρόεδρος της Διεθνούς Επιτροπής. Οι εργασίες, και τα πορίσματα του Συνεδρίου θα δημοσιευθούν από το Σύλλογο Πολιτικών Μηχανικών της Ελλάδος, ώστε να αποτελέσουν πολύτιμο οδηγό για την επιστημονική κοινότητα σε θέματα συμβατών υλικών και κυρίως κοινομάτων συντήρησης και αποκατάστασης. Πληροφορίες: Πολυτεχνειούπολη Ζωγράφου, Ηρώων Πολυτεχνείου 9, 157 80 Ζωγράφου, Αθήνα, τηλ. 01.7723276/1433/3203, fax 01.7723215, E-mail: amoropolu@central.ntua.gr

Πρακτικά Συνεδρίου για τη Σίφνο

Πρόσφατα κυκλοφόρησε, σε επιμελημένη έκδοση, ο πρώτος τόμος των Πρακτικών του Α' Διεθνούς Σφιναικού Συμποσίου που είχε γίνει στη Σίφνο το καλοκαίρι του 1998. Ο τόμος (477 σελίδες) περιέχει εργασίες που αναφέρονται στους αρχαίους χρόνους, όμως αρκετές από τις 32 δημοσιεύσεις είναι μελέτες αρχαιολογικού ενδιαφέροντος ή έχουν γραφεί από αρχαιολόγους με διπιστημονική ερευνητική προσέγγιση. Στη Σίφνο εστιάζουμε το μεγαλύτερο αρχαιολογικό πρόγραμμα που έχει μέχρι τώρα αναληφθεί στην

Ελλάδα (1973-1985), και πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Πυρηνικής Φυσικής Max-Planck της Χαϊδελβέργης και από το Γερμανικό Μεταλλουργικό Μουσείο του Bochum (Γερμανία) με τη συμμετοχή και άλλων ιδρυμάτων, όπως το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και το Κέντρο "Δημόκριτος". Μετά των σημαντικότερων αποτελεσμάτων του προγράμματος αυτού ήταν η πλήρης επιβεβαίωση της απόψης του Ηροδότου ότι στη Σίφνο παράγονταν χρυσός και άργυρος κατά την αρχαιότητα, και ακόμη ότι στο ίδιο νησί εντοπίστηκε το αρχαιότερο γνωστό μέχρι σήμερα, αργυρωχείο στον κόσμο, των αρχών της 3ης χιλιετίας π.Χ. Μέσα από σημαντικές δημοσιεύσεις των Πρακτικών αναδεικνύεται ο ρόλος και η σημασία της Σίφνου τόσο στα προϊστορικά όσο και στα ιστορικά χρόνια, οι σχέσεις της με τα υπόλοιπα νησιά του Αιγαίου και την ηπειρωτική Ελλάδα και, προπαντός, καταγράφονται οι νέες γνώσεις που αποκτήθηκαν από τις αρχαιολογικές και άλλες μελέτες στο νησί. Η έκδοση είναι έργο της Εταιρείας Σφιναικών Μελετών, η οποία, μέσω του Προέδρου της κ. Τ.Ζ. Ζερβουδάκη προαναγγέλλει την οργάνωση του Β' Διεθνούς Σφιναικού Συμποσίου, το καλοκαίρι του 2002. Πληροφορίες: Εταιρεία Σφιναικών Μελετών, Ι. Δροσοπούλου 11α, 112 56, Αθήνα, τηλ. 01.8675432, fax: 86580829.

33ο Διεθνές Συμπόσιο Αρχαιομετρίας

Κάθε δύο χρόνια διοργανώνεται εκ περιτροπής στην Ευρώπη και στην Αμερική το Διεθνές Συμπόσιο Αρχαιομετρίας, το οποίο συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό ειδικών από τις βετικές επιστήμες, καθώς και αρχαιολόγους με σκοπό την παρουσίαση και αξιολόγηση των νέων αρχαιολογικών μελετών αλλά και των νέων ερευνητικών τάσεων στον ερευνητικό χώρο. Το τελευταίο Συμπόσιο της σειράς αυτής έγινε στην Πόλη του Μεξικού το 2000. Πριν από μερικούς μήνες κυκλοφόρησε η 1η εγκύκλιος για τη διοργάνωση του νέου 33ου Διεθνούς Συμποσίου Αρχαιομετρίας, το οποίο θα γίνει στο Αμστερνταμ (Ολλανδία) από τις 22 ως τις 26 Απριλίου 2002. Το διοργανωτικό έχουν αναλάβει το Πανεπιστήμιο Vrije (VU) και το Ολλανδικό Ινστιτούτο Διασφάλισης της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς με επικεφαλής τον H. Kars. Οι εργασίες που θα αποσταλούν (στην Αγγλική) πρέπει να σχετίζονται με μια από τις εξής θεματικές ενότητες:

1) Field archaeology (geoarchaeology and prospection), 2) Dating (organic and inorganic materials), 3) Biomaterials (bone, residues etc.), 4) Technology and provenance I (stone, plaster and pigments), 5) Technology and provenance II (ceramics and glass), 6) Technology and provenance III (metals). Η κεντρική θεματική ενότητα του Συνεδρίου θα έχει τίτλο "Conservation studies" (science and the in situ preservation of archaeological heritage). Τοπικές επεξεργασίες στα εργατήρια συντήρησης του Ινστιτούτου Ναυτικής Αρχαιολογίας, εργαστήρια στα κανάλια της πόλης αλλά και βραβείο για την καλύτερη παρουσίαση εργασίας σε οφείρα περιήγηση στο κείμενο της εγκυκλίου που κυκλοφόρησε. Το κόστος συμμετοχής είναι 250 ως 300 Ευρώ για πλήρη εγγραφή και 125 ως 150 Ευρώ για φοιτητές. Η προθεσμία εκδήλωσης ενδιαφέροντος για το Συμπόσιο παραμένει ακόμη ανοικτή, μέχρι τις αρχές Μαΐου 2001, οπότε θα σταλεί στους ενδιαφερόμενους η 2η εγκύκλιος. Όπως και στα προηγούμενα Συνέδια Αρχαιομετρίας, έτσι και σ'αυτό, αναμένεται σημαντική συμμετοχή από την Ελλάδα. Πληροφορίες-Συμμετοχές: VU Conference Service, De Boelelaan 1105, 1081 HV Amsterdam, The Netherlands ή στην ιστοσελίδα <www.archaeometry.vu.nl>

Συνέδριο Αρχαιομεταλλουργίας Σιδήρου στην Uppsala

Με τίτλο "The introduction of iron in Eurasia" θα πραγματοποιηθεί στην Uppsala (Σουηδία) Συνέδριο Αρχαιομεταλλουργίας Σιδήρου, από τις 4 ως τις 8 Οκτωβρίου 2001. Το συνέδριο διοργανώνεται από το Dept. of Archaeology and Ancient History και από το Σουηδικό Heritage Board Geoarchaeological Laboratory, με κύριες οργανωτικές την κα C. Risberg και την κα S. Hjartörn-Holmér. Σκοπός του Συνεδρίου είναι η παρουσίαση των νέων ερευνών σχετικά με

την εμφάνιση και εξέλιξη της τεχνολογίας παραγωγής σιδήρου στον Παλαιό Κόσμο και η αντίστοιχη σημασία τους στις αρχαίες κοινωνίες. Το κόστος εγγραφής στο Συνέδριο είναι 220 Ευρο και εκτός από το δικαίωμα συμμετοχής περιλαμβάνει μεσημεριανό γεύμα, τελετή υποδοχής και το συνεδριακό δείπνο.

Η προέδριση συμμετοχής για παρουσίαση εργασιών έληξε στα τέλη Φεβρουαρίου, αλλά οι περιλήψεις μπορούν να σταλούν μέχρι τέλος Μαΐου 2001. Στη διάρκεια του Συνεδρίου έχει προγραμματισθεί μια ημερήσια εκδρομή-επίσκεψη σε αρχαία ερείσματα παραγωγής σιδήρου κοντά στην Uppsala. Πληροφορίες-εγγραφές: C. Risberg, Dept. of Archaeology and Ancient History, St Eriks torg 5, 75310 Uppsala, Sweden, E-mail: <Christina.Risberg@antiken.uu.se>.

Δημοσιεύσεις

- V. Perdikatis, V.Kilikoglou, S. Sotiropoulou and E. Chrysikopoulou, "Physicochemical characterisation of pigments from Theran wall paintings", Proc. 1st Intern. Symp. "The Wall Paintings of Thera" (S. Sherratt ed.), vol. 1, σσ. 103-118, 2000, Athens.

- E. Chrysikopoulou, V. Kilikoglou, V. Perdikatis, S. Sotiropoulou, K. Birtacha and M. Zacharioudakis, "Making wall paintings: an attempt to reproduce the painting techniques of Bronze Age Thera", Proc. 1st Intern. Symp. "The Wall Paintings of Thera" (S. Sherratt ed.), vol. 1, σσ. 119-129, 2000, Athens.

- Y. Bassiakos, "Assessment of the lower ESR dating range in Greek speleothems", J. Radioanal. Nucl. Chem., 247/3, σσ. 629-633 (2001).

- Y. Backe-Forsberg, C. Risberg and Y. Bassiakos, "Metalworking at Asine: report on the remains of iron production from the new excavations at Asine", Opuscula Atheniensi, 21, (2000), in press.

Οι Διαλέξεις της Αμερικανικής Σχολής

Για την περίοδο Μαρτίου-Απριλίου 2001 είναι προγραμματισθεί οι εξής διαλέξεις από την Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών:

- "Ancient DNA: Promises and Pitfalls", Mark Stoneking, Max-Planck-Institute, Leipzig, 13.3.2001, Loring Hall.

- "The first map of the world: anatomy of the World Map of 1508 by Francesco Rosselli", David Woodward, Professor, Univ. of Wisconsin, 20.3.2001, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη.

- "Roman Attica", Merle Langdon, ASCSA Mellon Professor, 30.3.2001, Αρχαιολογική Εταιρεία (Πανεπιστήμιο 22, Αθήνα).

- "Fullers at Pompeii and Ostia: Ostian Evidences for the Wool Trade at Pompeii", Archer Martin, Prof.-in-Charge, School of Classical Studies at the American Academy in Rome, 24.4.2001, Loring Hall.

Άλλες Διαλέξεις

- "Νέοτερα για την αρχιτεκτονική και την κοινωνία των πρώιμων ιστορικών χρόνων", Αλ. Μαζαράκης-Αϊνάν, αναπλ. Καθηγ. Κλασικής Αρχαιολογίας, 25.1.2001, Ε.Μ.Π., Αθήνα.

- "Μερικές λεπτομέρειες της ιστορίας της Λαυρεωτικής", Ευάγγ. Κακαβουγιάννης, Διευθυντής Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων ΥΠ.Π.Ο., 17.2.2001, Παλαιό Μηχανουργείο, Λαύριο.

- "The elusive earth: exploitation of industrial minerals in antiquity in the Aegean", Ερηφ. Φώτου-Jones, Glasgow University, 16.3.2001, Βρετανική Σχολή Αθηνών, Σουηδίας 52, Αθήνα.

Γνωστοποίηση-Πρόσκληση

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ Αρχαιολογική Εταιρεία (ΕΑΕ) που επιμελείται την ύλη των "Αρχαιολογικών Νέων" απευθύνει κατά καιρούς - όπως και τώρα - πρόσκληση προς τους αρχαιολόγους ή ειδικούς από τις βετικές επιστήμες, οι οποίοι ασχολούνται με θέματα αρχαιολογίας, να στελέχουν πληροφοριακό υλικό κατάλληλο να προβληθεί

από αυτή τη στήλη, με σκοπό την καλύτερη και έγκαιρη ενημέρωση των ενδιαφερόμενων αναγνώστων, προπαντός των φοιτητών και των νέων επιστημόνων. Το ίδιο μπορούν να κάνουν και οι Γραμματείες επιστημονικών ιδρυμάτων ή επιστημονικών εταιρειών απ' όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό. Επικοινωνία: τηλ. 01. 6503392 E-mail: bassiakos@ims.demokritos.gr.

Διαλέξεις της Ε.Μ.Α.Ε.Τ.

Η Εταιρεία Μελέτης Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας ανακοινώνει το πρόγραμμα εκδηλώσεών της για την περίοδο Μάρτιος-Μάιος 2001:

1. Α. Ζήρος και Κ. Μέμος: «Αρχαίοι λιμένες του Αιγαίου», 8 Μαρτίου, ώρα 18.30.

2. Β. Λαμπρονουδάκης: «Υδραυλικά έργα του Ασκληπιείου Επιδαύρου», 12 Μαρτίου, ώρα 18.00.

3. Στ. Παπαϊωαννίδης: «Η δώρισμα του Ξέρξη, φυσικό φαινόμενο ή τεχνικό έργο», 19 Μαρτίου, ώρα 18.30.

4. Αρχαιολογική επίσκεψη στο αρχαίο λιμάνι του Λεαίου με ομιλήτη τον Απ. Παπαφωτίου, 21 Απριλίου 2001.

5. Ντότα Δημοπούλου: «Τα ερείσματα του επιπέδιου της Κνωσού στον Πόρο Ηρακλείου», 14 Μαΐου 2001, ώρα 18.30.

Οι διαλέξεις γίνονται στο Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος (Καραγεωργίου-Σερβίας 4, 5ος όροφος).

Ημερίδα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Το Σάββατο 4.3.2001 το Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας-Κοινωνικής Αθρωπολογίας (ΙΑΚΑ) του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας διοργανώνει στο Βόλο ημερίδα με τίτλο "Προσγγίσεις του Αρχαίου Κόσμου, Αρχαιολογία-Αρχαιολογία-Αρχαία Ιστορία". Στα πλαίσια της ημερίδας αυτής δόθηκε η ευκαιρία στους διδάσκοντες του Τμήματος να παρουσιάσουν την ερευνητική τους δραστηριότητα.

Υπενθύμιζουμε ότι από το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001 ξεκίνησε στο ανωτέρω Τμήμα με επιτυχία η διδασκαλία των μεθόδων της Αρχαιολογίας με τη μορφή δύο εξαμηνιαίων μαθημάτων ελλογίας: Αρχαιολογία Ι με τίτλο "Μέθοδοι μελέτης αρχαίου περιβάλλοντος", και Αρχαιολογία ΙΙ με τίτλο "Μέθοδοι χαρακτηρισμού υλικών". Με τον τρόπο αυτό οι υποψήφιοι αρχαιολόγοι ενημερώνονται για τις δυνατότητες που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία στη μελέτη των αρχαιολογικών καταλοίπων.

Στην ημερίδα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας παρουσιάστηκαν τα εξής θέματα:

-Αντ. Μουνδρέα-Αγραφιωτή, «Ακρωτήρι Θήρας: Από την ανασκαφή στην αρχειοθέτηση και την οργάνωση της πληροφορίας»

-Γ. Στρατούλη, «Η Ήπληιά της Δράκαινας» στον Πόρο της Κεφαλονιάς: αρχαιολογικά ευρήματα και ερωτήματα για τους χρήστες της κατά την Ύστερη και την Τελική Νεολιθική»

-Αλ. Μαζαράκης-Αϊνάν, «Ανασκαφικές έρευνες στον Ωρωπό: νεότερα δεδομένα»

-Δ. Κουρκομήλης, «Υποβρύχια ανασκαφή σε ένα ναυάγιο του 4ου αι. π.Χ. στα Κύθηρα»

-Δ. Παλαιοδούκας, «Η συμβολή της εικονογραφίας στη μελέτη της διονυσιακής λατρείας στην Αθήνα»

-Ιφ. Λεβέντη, «Ερμηνείες της ζωφόρου του ναού του Ποσειδώνα στο Σούνιο»

-Ε. Αλουπί, «Η μελέτη της τεχνολογίας των λευκών ληκύθων και οι δυνατότητες εντοπισμού επιζωγραφίσεων»

-Γ. Φακορέλλης, «Φαινομενικές ηλικίες ραδιοάνθρακα (14C) οστρέων θαλάσσιας προέλευσης από το Αιγαίο»

-Μ. Στεφανάκης, «Θέματα και προβλήματα της εικονογραφίας στα νομίσματα της κλασικής και ελληνοριστικής Κρήτης»

-Γ. Α. Πικουλάς, «Η Ιστορική Τοπογραφία της Πύρρου»

-Σ. Ανεζήση, «Θρησκ. θέσι στην ελληνιστική εποχή: Σκέψεις και προβληματισμοί γύρω από τη λατρεία των ελληνιστικών ηγεμόνων»

-Γ. Σουρής, «Η ελληνική πόλη στο πλαίσιο του Ρωμαϊκού Imperium»

Γιάννης Μτσιασάκος